

Vuorohoidon haasteita ja kehittämisuuntia meillä ja muualla

Leena Turja

KT, yliopistonlehtori
Jyväskylän yliopisto

leena.m.turja@ju.fi

jamk.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

OHOI-hankkeen koulutus:
Lapsen hyvinvoinnin tukeminen
vuorohoidon arjessa
4.4.2016

klo 11.00–11.45

TUTKIMUKSIA MAAILMALTA

1. Statham & Mooney (2003). ***Around the clock. Childcare services at atypical times*** (Iso-Britannia)
2. Halfon & Friendly (2015). ***Work around the clock. A Snapshot of nonstandard hours child care in Canada.***
3. Jordan (2008). ***The ecology of infant and toddler care during nonstandard hours in licensed childcare centers*** (USA)
4. Anme, Tanaka ym. (2010) ***Effectiveness of Japan's extended/night child care: A five-year follow up.*** (Lisenssioidut, laadukkaat keskuksset)

+ em. tutkimusten taustoissa esiteltyjä tutkimuksia

KESKEISIÄ HAASTEITA MUUALLA

- Yhteiskunta ei tue riittävästi palvelua rahallisesti, ohjein, valvonnalla
- Palvelut monenkirjavia ratkaisuja – yksityisiä tai järjestöjen ylläpitämiä, hoitorenkaita → **kannattavuus** keskeinen asia, vain osa lisensoituja
  - > Apurahoja, tukia järjestäjille
- Verovähennysoikeuksia, palveluseleitä perheille
- Kielteiset asenteet^(1,3) ← lasten näkökulmasta , tärkeänä pidetty "family dinner" ja yöt, viikonloput kotona (sukulaisten hoivassa)
- Vaikeus rekrytoida työntekijöitä
- Puutteelliset valmiudet palveluun (tilat, resurssit, osaaminen), epävarmuus käyttästeesta
- Aikataulujen säätö jatkuva^(1,2,3) , turhauttavaa ⁽³⁾
→Hallinnointiin menee 50% enemmän aikaa ⁽²⁾

MISTÄ SE ON POIS?

KEHITTÄMISSUUNTIA MUUALLA

- Perhepäivähoitoa pidetään lapselle sopivana, mutta se ei ole hoitajan kannalta kannattavaa toimintaa
- Isot keskuksset parhaita palvelun järjestäjän kannalta: resurssien vajaakäyttö voidaan suodattaa kokonaistoiminnassa ja on suuremmat työntekijäresurssit
- Keskuksen ja sen koordinoiman perhepäivähoidon yhdistelmä yhtenä ehdotuksena⁽¹⁾
- Mm. Kanadassa kaivataan yhteiskunnan järjestämää palvelua edistämään sosiaalista ja alueellista sekä lasten ikään liittyvää tasa-arvoa
- Työnantajien sekä ammattiliittojen tietoisuutta halutaan lisätä

Epätyyppisinä Aikoina Tapahtuva EAT - TYÖ JA PERHE-ELÄMÄ, OMA ELÄMÄ

- Matalapalkkaisia, vähän koulutettuja, vähän joustoja työajoissa (suhteessa muihin nuoriin, perheellisiin työntekijöihin)
- Arjen ennakoimattomuus (vrt. arjen energiasyöpöt; Lautamo)
- Kielteinen yhteys terveyteen ja hyvinvointiin^(eri tutk)
unen määrä ja laatu, ylipaino, diabetes, työpaikkaonnettomuudet, stressi, masennus, sosiaaliset suhteet, harrastukset, parisuhde - yhteinen aika, lomat, perheen ristiriidat, aika perheen kanssa⁽³⁾
- Vaikeus luoda ja ylläpitää rutiineja^(ks.2); rytmien epäsynkroni kotona – lapset vs. vanhemmat^(3,Manninen)
- Vaihtelevaa: vaikeudet järjestää lapsen hoito
- Puolison ja muun verkoston merkitys!

EAT-TYÖ JA LAPSEN HYVINVOINTI

- Usein enemmän aikaa vanhemman kanssa
  - Mutta kehitystä tukevassa lapsiryhmätoiminnassa vähemmän aikaa
  - Kotiympäristön laatu hoidon pituutta tärkeämpää⁽⁴⁾
- vanhempi ohjaajana, lapsen mukaan ottaminen, yhteiset ateriat → sosiaaliset ja motoriset taidot, kieli
  - Hoitoaikojen, paikkojen pysyvyys, ennakoitavuus!
  - Tutustuminen ryhmässä, kaverisuhteet, jatkuvuus
    - ❖ *paljon lapsia ja aikuisia vaihdellen päivittäin*
    - ❖ *Toiminnan luonne EAT -hoidossa*
  - Vanhemman jaksaminen (OHOI-tietoa)
    - ❖ *mm. perustaitojen opettaminen*
    - ❖ *lapsen rytmistä huolehtiminen*
- Ristiriitaisiakin tuloksia kehityksen ja käyttäytymisen osalta

Yhteiskunnan vastaantulon merkitys

EAT-TYÖ JA LAPSEN HYVINVOINTI Perheet 24/7-tutkimustietoa

- EAT-hoitoon valikoituu enemmän yksinhuoltajaperheitä
- Taustalla muitakin haastavia asioita kuin EAT-työ
- Huoltajien väliset riidat
- Nopeat muutokset perheilanteessa & työssä
- 2 kodin lapset
- Useat ihmiset "hoitorenkaassa"
  - Kuka ottaa kulloinkin vastuuta lapsen arjen kokonaisuudesta?

Arvioita: (Kysely työntekijöille, Perheet 24/7)

Lapsilla enemmän oppimisvaikeuksia, sosiaalis-emotionaalisia ongelmia

Tiedonkulku kaikkien osapuolten välillä vaatii aikaa ja työpanosta

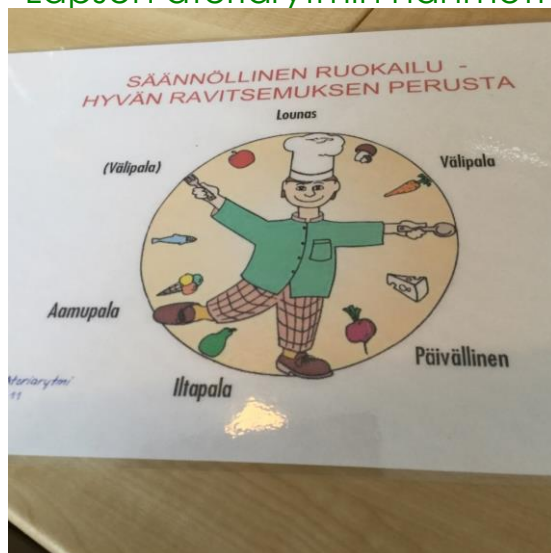
Tarvitaan taitoa vanhempien kanssa vuoropuheluun

Esim. kuvien avulla lapsen arjen läpikäymistä – mm. perushoidon turvaamiseksi

Prosessikuvaukseen yhteistyön eri vaiheista ja keskustelujen sisällöistä hoitosuhteen alussa tarpeen (OHOI-tietoa)

Lapsen ateriarytmin hahmottaminen (JKL)

Eltot
Liisa Grönholm-Sihvola
& Tuija Väisänen

VANHEMPIEN ODOTUKSET VK-PALVELUISSA

Yleisesti:

- Lapsen terveys ja turvallisuus ja yksilöllinen huomioon ottaminen
- Kasvatushenkilökunnan tapa kommunikoida
- Heidän yksilölliset piirteensä – sensitiivisyys ja lämpimyys
- Koulutus ja pätevyys

EAT-hoidon osalta

- Joustavuus palvelujen tarjonnassa (yh-vanhemmat)
- Pysyvyys ja mieluiten vain yksi hoitopaikka ⁽²⁾
- Mahdollisuus lapselle nukkua ja herätä kotona ^(1, 2, 3)
- Haasteellista osallistua päiväkodin/ koulun järjestämiin perhetapahtumiin

Perheet 24/7 satoa:

- Henkilökunnan merkitys kuuntelijana: "Vuorohoito on minun puolisoni"
- Yhteistyön toimivaksi kokeminen (molemminpuolisuus, avoimuus, kunnioitus, neuvot) – sen yhteys lapsen sopeutumiseen

EAT- HOIDON PIIRTEITÄ – muualla & meilläkin

- Vähemmän lapsia paikalla - mm. lasten tuentarpeita helpompi tunnistaa
- Eri-ikäiset yhdessä
- Toisilleen osin tuntemattomia: ryhmään kuuluu paljon lapsia ja kasvattajia (mm. hoitajapankista) vaihtelevin läsnäoloin → **jatkuvuuden ja sosiaalisten suhteiden rakentamisen haasteet**
- Ajoissa saatu tieto hoitotarpeista auttaa suunnittelua⁽³⁾
- Hoidon korostaminen^(1,2) - ei nähdä kasvatus- ja opetuspalveluna
- Vapaa-aikaa, läksyjä, iltaan liittyviä hoitorutiineja⁽²⁾, rutiinit luo turvaa⁽³⁾
- Perheenomaista^(2,3), eri-ikäisille sopivaa toimintaa (→ 12 v.)
- Viikonlopun luovat ja hauskat tapahtumat, normaalin toiminnan rutiineista joustaminen
- Lasten toiveet, ideat, vaikutusmahdollisuudet⁽¹⁾

EAT- HOIDON HAASTEITA – muualla & meilläkin

(mm. Kysely työntekijöille, Perheet 24/7)

- **Eri-ikäisille** ryhmässä sopivan haasteellisen ja kiinnostavan toiminnan järjestäminen
- **Kommunikaatio** kasvattajatiimin kesken (eri vuorot, useita henkilöitä, vapaapäivät) → **jatkuvuuden rakentaminen** (tiimin jäsenyys, päivittäisistä tapahtumista perillä olo, yhteiset linjaukset)
- **Vuorovaikutus perheiden ja lasten kanssa – suhteiden rakentaminen** ⁽²⁾
  - ❖ *Tavataan harvoin*
  - ❖ *Tavataan intiimeinä "ääriaikoina", jolloin on aikaa yksittäiselle perheelle ja lapselle → läheiset suhteet⁽³⁾*
  - ❖ *Joskus yksityisyyden ja ammatillisuuden rajoista on myös pidettävä huolta*

Suomalaista tietoa: Vain meillä tutkittua

Perheet 24/7 ja OHOI

- **Kokonaisuuden ajattelu pedagogiikassa:**
jatkuvuutta ja pysyvyyttä sekä pedagogista laatua kaikkiin ryhmiin ja vuoroihin, joissa yksittäinen lapsi saa varhaiskasvatuspalvelua → **osaamisen ja tiedon jakaminen niille, jotka äärivuoroissa, heidän tietonsa ja osaamisensa jakaminen vastaavasti muille**
- **Lapsen kuuleminen** – kokemukset ryhmään kuulumisesta, osallisuudesta, pysyvyydestä ja jatkuvuudesta sekä selviytyminen "herkistä ajoista" (mm. Piia Manninen, Eija Salonen, Illi-tutkimus, - Perheet 24/7)

"Vireystila - voi olla ylivireä tai väsynyt.
 Että meidän tulee niinkun huomioida se
 täällä päiväryhmässä, että lapset on niin
 eri vireysvaiheessa siinä arjen kulussa.
 Joillakin on jo päivä pitkällä ja toiset on
 vasta heränny tai jollakin on vielä aamu
 kun se tulee tänne kahelta.
 Ja joku on jo lähteny pois tai melkein
 sanoo heipat ovelta." (Ito3)

Kaisa Järvelä 2016
 Perheet 24/ 7 -työntekijähaastatteluja

Suomalaista tietoa:

Perheet 24/7 ja OHOI

o Suunnittelun haasteet ja kulmakivet:

- ✓ Lyhyen aikavälin ennakointi (keitä kulloinkin läsnä)
- ✓ Lasten eriaikaisuus ja eriyttäminen: jatkuvat tulot ja lähdöt & erilaiset vireystilat saapumisajan mukaan → **"non-stop" -ohjelmaa, päiväohjelman rutiineihin muutoksia, joustoa** (välipalat, lepoajat)
- ✓ **Projektit, yhteistoiminta** vs. lasten poissaolot (miten tuntevat olevansa osa ryhmää ja meneillään olevaa toimintaa, motivoituvat)
- ✓ Tarvitaan **"Ameeba-pedagogiikkaa"** – muunneltavissa monenlaisten ryhmien ja yksilöiden tarpeisiin
- ✓ Yhteistä suunnittelu-aikaa tiimissä vähän – muutokset hitaita
- ✓ Oman työn jatkumot: suunnittelen ja ehkä toinen toteuttaa, tai päinvastoin (omat vuorot ja vapaat)
- ✓ Oma lapsi- ja perhetuntemus

(Kysely työntekijöille, Perheet 24/7)

Kaisa Järvelä (2016)

Vuorohoitopedagogiikkaa tutkimassa – pro gradu-tutkielma, JY, varhaiskasvatus

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/48882/URN%3ANBN%3Afi%3Ajuu-201602221646.pdf?sequence=1>

Kaisa Järvelä 2016

Suomalaista tietoa:

Perheet 24/7 *(Kysely työntekijöille, Perheet 24/7)*

Mitä kasvattajilla tulee olla:

- Kykyä spontaanisuuteen, joustavuutta
- Olennaisen toiminnan tunnistamista, turhan pois karsimista *(mikä tärkeää tarjota kaikille lapsille)*
- Yhteistyökykyä, delegointitaitoja, keskeneräisyyden sietämistä, pitkäjänteisyyttä, organisointikykyä
- Itsensä haastamista – toimenkuvat totuttua laajempia
- Itsenäistä ajattelua ja päätöksentekoa, vastuunottoa
- Työhön sitoutumista
- Järjestelmällisyyttä ja toimivia menetelmiä tiedottamisessa ja tiedonkulun seuraamisessa

"jotkut on niinkun ihan pihalla siitä,
että mikä päivä nyt on
ja mikä aika päivästä." (Ito1)

Kaisa Järvelä 2016

Suomalaista tietoa:

Perheet 24/7 ja OHOI:ssa koottua

Mitä tavoitellaan:

Lasten yhteenkuuluvuuden rakentamista – mm. ystävyiden vahvistamista, mukaan pääsyn helpottamista, yhteyden rakentamista poissa oleviinkin – **monipuolinen dokumentointi** tärkeää! *Digi-teknol. mahdollisuudet?*
 -(ks. Myös alle 3-v. osalta Eija Salonen ym.).

Kunakin **lapsen "persoonana"** esille tuomista ryhmässä – *kuvin, sanoin, dokumentein (kuvat lapsista ja heidän työnsä esillä)*

Pitkän aikavälin sisällöllisiä teemoja, joihin poissa olleetkin pääsee helposti mukaan, tarjolla monenlaista teemaan liittyvää toimintaa →koetaan osallisuutta

Päivän ja viikon kulun havainnollistamista ja tarkastelua – kuvien merkitys – missä mennään kulloinkin, mitä on tulossa

Paikkoja yksinololle, rauhoittumiselle (pehmeät paikat)

Psyykkistä läsnäoloa lapselle, hänen tilansa ja tarpeidensa tunnistamista, niihin vastaamista

mm. Eltöt Liisa Grönholm-Sihvola & Tuija Väisänen 6.4.-16